

OPERA ROMÂNĂ

PETRU RAREȘ de Eduard Caudella

A readuce la lumină, după decenii sau chiar secole de nemerită uitare, creații naționale care legitimează o tradiție muzicală cultă mult mai veche decât, ani de-a rândul, noi înșine am crezut-o și decât este considerată încă, pe alocuri, în contextul muzicologiei universale, constituie nu numai un fundamental act de cultură, dar și un act de adinc patriotism. Reprezentanții de frunte ai școlii noastre interpretative au înțeles să-și facă o datorie de onoare din această acțiune cu atât de largi semnificații, urcând arborele genealogic al muzicii culte românești pînă în secolul al XIV-lea; acum, alături de Marin Constantin, cu al său cor „Madrigal”, și de Ludovic Bacî, cu a sa orchestră „Ars Rediviva”, își înscrie numele colectivului artistic al Teatrului Muzical „N. Leonard” din Galați. Meritul său este de a fi restituit o lucrare ignorată de patru decenii în genul de maximă complexitate al artei muzicale: opera.

Pînă acum, eram obișnuiți a socoti *Năpasta* de Sabin Drăgoi (scrisă în 1927) drept cea dintîi operă națională; ei, bine, jucată astăzi, după nouă decenii de la elaborarea partiturii și după mai mult de trei pătrare de veac de la cele câteva reprezentații cu unica ei montare, *Petru Rareș* de Eduard Caudella (compusă între anii 1885—1889) se dovedește a fi nu doar o încercare meritorie a unui precursor, ci o creație împlinită, construită cu stăpînirea sigură a meșteșugului, la nivelul operei romantice italiene și germane a secolului al XIX-lea și cu ingeniozitatea necesară transplantării acesteia pe solul românesc, grefării viabile pe tulpina ei a elementelor specifice naționale, de inspirație folclorică.

Ce-i drept, în ampla și solida analiză a evoluției genului liric în muzica noastră, publicată în 1962, în volumul „Opera românească”, muzicologul Octavian Lazăr Cosma demonstrează, cu autoritate, valoarea deosebită a partiturii lui Caudella; pentru ca această demonstrație teoretică să capete o confirmare

practică, a fost, însă, nevoie de curajul și de entuziasmul unui dirijor cu competența și dăruirea lui Silviu Zavulovici, de fantezia regizorului Dumitru Tăbăcaru, ferm ancorată în zona realismului scenic, de inventivitatea plastică a regretatului scenograf Eugen Gropșanu (a cărui concepție a fost preluată și completată de Marcela Frangulea), de integrarea fertilă în atmosfera epocii a coregrafiei semnate de Venera Gherman și a scenelor de luptă elaborate de Eugen Mărcuț, de sinceritatea și forța de convingere (muzicală, și mai puțin actoricească) a interpretelor rolurilor principale — Ion Frigioiu, Nicu Urziceanu, Ecaterina Toma-Tașcă, Elena Gaja, Nicolae Urdăreanu și Benedict Gorodețchi —, de muzicalitatea și precizia corului pregătit de Dimitrie Macarie, de siguranța și suplețea orchestrei (în care se remarcă un compartiment de alămuri demn de invidiat...) — și, nu în ultimul rînd, firește, de înțelegerea și sprijinul conducerii teatrului.

Desigur, spectacolul nu se situează deasupra oricăror rezerve: mici detalii de scenografie și regie (cum ar fi anacronicul scaun pliant pe care se odihnește, în pădure, Ștefăniță-Vodă sau jocul artificial al protagoniștilor în scena Ileana-Petru de la începutul actului III), ca și insuficiența numerică a vocilor bărbătești, cărora le revine capitolul cel mai vast și mai substanțial al partiturii corale, sînt însă neajunsuri lesne de remediat. Important rămîne, mai presus de toate acestea, efortul pe deplin răsplatit al întregului colectiv. Un colectiv care realizează nu numai spectacole de operă, ci interpretează și operetă, și estradă, ba chiar susține și concertele simfonice. Un colectiv care, în vârtejul acestui program deosebit de încărcat, găsește resurse pentru a depăși limitele repertoriului uzual și... uzat. *Petru Rareș* nu este nici singura și nici prima încercare de acest fel: Teatrul „N. Leonard” a prezentat, înaintea Operei Române din Cluj-Napoca, noua versiune a *Pădurii vulturilor* de Tudor Jarda și, înaintea Operei din Timișoara, *Interogatoriul din zori* de Doru Popovici; la comanda lui a compus Florin Comișel opereta *Leonard* și tot el va lansa, nu peste multă vreme, o altă lucrare a compozitorului — *Plăieșii*. Dacă adăugăm pregătirea baletului pe muzica Simfoniei 1907 de Dumitru Bughici, avem, deci, imaginea unui bagaj repertorial de remarcabilă amolare și semnificație, cu care artiștii gălățeni vor participa — sperăm, cu succesul meritat — la Festivalul național „Cîntarea României”.

Luminița Vartolomei